

Naročnina
Dnevna izdaja
za kraljevino Jugoslavijo
mesečno 25 Din
polletno 150 Din
celoletno 300 Din
za inozemstvo
mesečno 40 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Ju-
oslaviji 120 Din, za
inozemstvo 140 D

SLOVENE

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ceneoglasov
tiskov. pletil. vrsta
mali oglasi po 150
in 20. večji oglasi
nad 45 mm višine
po 2-3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vsilica po 10 Din
in večjem q
naročilu popust
izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rekopisi se ne vračajo, ne frankirana
pisma se ne sprejemajo. Uredništvo
telefon št. 2050, upravnništvo št. 2328

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Čekalni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.345
za inostrane, Sarajevu št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Italija in razorožitev

Ves svet je z navdušenjem spremljal Mac-Donaldovo pot v Ameriko, ker je v njegovi misli videl nov resen korak h konsolidaciji splošnega mira. Celo rezervirano glasilo Vatikanskega mesta »Osservatore Romano« je menilo, »da je sestanek v Washingtonu prekoračil svoj prvoten namen, ki je bil razorožitev na morju. Preko čisto vojaških problemov je segel v gospodarsko polje in vsebuje idejo in upanje v svetovni mir. Washingtonski sestanek napoveduje novo diplomacijo; v resnici pa le potrjuje stari protokol krščanskega internacionalizma, ki ga je zadnja vojna prav radi svojega cinizma in nasilja dvignila zopet na častno mesto. Zakaj ne bi premerili in s pravim imenom označili vojne furije, ki je kakor vihar en oblak med vojno zakrival edini klic po miru na podlagi človeških pravic in svoboščin, klic papeža Benedikta XV.?»

Precej drugačno pa je stališče fašizma napram washingtonskemu sporazumu. Za fašistično Italijo, katere načelnik je komaj pred letom odločno obsodil mirovni korak Benedikta XV. v nekem svojem spisu, je washingtonski sestanek »pojedina znanih kajnskih psov«, kakor je zapisal Mussolinijev brat Arnaldo v svojem »Popolo d'Italia«. To so same »nepotrebne iluzije brez realističnega duha. Sporazum med diplomatsko Anglijo in Ameriko v pomorski razorožitvi je čisto navaden načrt gospodarskega nadvladanja in izkoriščanja privilegirane položaja, ki ga imata Amerika in Anglija. Potom gospodarskega zaslužnjenja bo Anglija zlahka povečala svoj vpliv na francosko demokracijo. To je toliko bolj verjetno, ker je MacDonaldov namen dati vse evropski politiki ton rožnatega demokratičnega pacifizma. Predvsem naj bi se seveda izločilo fašizem. »Toda«, pristavlja Arnaldo Mussolini, »angleško-ameriški onusnet je breziden in narodov ni mogoče gospodovati brez velikih idej in moralnih načel... Evropsko ravnanje se pripravlja med politikarstvom (Anglija) in »afarizmom« (Amerika). Prav v teh dveh pojmi lahko leži kak budočih konfliktov. Mi Italijani, narod poln življenja in budočnosti, se ne smemo dati presenetiti, temveč moramo po zgledu duceja voditi politiko odprtih oči.« Se bolj konkreten je zaključek nekega rimskega časnikarja, ki je v zelo dobrih zvezah z zunanjim ministrom: »V pričakovanju januarske konference lahko rečemo, da vse te formule, vsi ti komplicirani postopki v imenu pacifizma svet samo razburjajo in imajo edino ta rezultat, da se gradijo nove ladje, kakor se to godi v Angliji in Ameriki.«

To ostro, odklonilno stališče napram razorožitveni konferenci je razumljivo, ker pobuda za razorožitev v načelu nasprotuje bojnemu razpoloženju fašizma. Odklanjajo ga tudi zato, ker iniciativa izhaja od laburizma. Vendar se je angleškemu vabilu prva odzvala Italija in je prehitela celo Francijo. Mussolini je tudi ponudil Franciji predhodne razgovore za predhodno medsebojen sporazum. Francija je vabilo sprejela — toda jako hladno. Radi njegovega zadržanja se je »Popolo d'Italia« zopet razburil, da je vzkliknil: »Mi bomo svoj politični prestiž vsilili narodom vsega sveta, čeprav Pariz, Lugano, Beograd in Praga ter druga internacionala nabirata med zavrnitvami (!) psovke proti Italiji in Italijanom.«

Po ofenzivi italijanske tiska proti Franciji radi atentata v Bruxellesu, so se odnosi med obema veselila zopet napeli. Fašistični listi postavljajo izgon italijanskih izseljencev iz Francije kot predpogoj vsakega sporazuma. Prav malo upanja je, da bi se Francija in Italija spoznale v vprašanju pomorske razorožitve, ker Italija odločno vztraja pri zahtevi »po pariteti tonaže vseh evropskih celinskih držav«, Francozi tudi nočejo popustiti in zahtevajo premoč. Francija mora ščititi dve obali, atlantsko in sredozemsko, čuvati mora zveze s kolonijami v Afriki in na dalnjem vzhodu, ki so radi dobave človeškega materiala v službo vojne zanj življenjskega pomena. Italijani odgovarjajo, da je glavna naloga vojne mornarice ščititi trgovsko brodogojstvo in ker ima Italija približno enako tonažo trgovskih ladij kakor Francija, ji pritiče isto razmerje glede vojne mornarice. Stavljen je bil tudi predlog, naj bi se določila teoretična pariteta med obema državama in sicer na visoki točki. Ta rešitev bi praktično prepuščala Franciji premoč, ker bi ji Italija ne mogla konkurirati iz finančnih razlogov. Gotovo je najbolj v interesu Italije, da se s Francijo spozna, kajti težko si je misliti, da bi Italija dolgo vzdržala odprto konkurenco z bogato Francijo, ko že vzdrževanje sedanje mornarice nalaga italijan-

Gortanova tragedija

Kako je bil izvršen justični umor nad Gortanom

Beograd, 2. nov. (Tel. »Slov.«) Italijanska vlada je začela v zadnjih dneh zopet preganjati jugoslovanske življe na Primorskem in v Istri. To preganjanje se spravlja v zvezo s kampanjo protifašistiške lige in društva za zaščito človeškega prava, ki je o faktu stanoju razmer, po katerih je bil obsojen Vladimir Gortan, razposlalo po vsem svetu sledeči rokopis o poslednjih trenutkih Vladimirja Gortana:

»Fašistični tisk je prikazal Vladimirja Gortana kot bandita, zavrženca, morilca itd. Puljski sodnik mu je tudi podtikal, da je hotel ubiti svojega očeta, ker mu ni hotel dati 5 lir. Celo v zapisnik je preiskovalni sodnik hotel podtakniti neki zelo ugledni priči izjavo, da je hotel Vladimir Gortan storiti to gnusno dejanje. Proti takemu postopanju je ta priča pri procesu energično protestirala, zato jo je predsednik odslovil, laški listi pa so izpoved te priče potvrdili. V resnici je bil Gortan le malo razburljiv človek in da ni bil bandit, kaže najlepše njegova smrt.

Smrti je Vladimirja Gortana zapisala neka prelaznica jugoslovanskih obmejnih postaj iz leta 1927, ko je šel iskat v Jugoslavijo službo. Jasno je — cel proces je dokaz temu — da so hoteli fašisti s tem procesom udariti samo na Jugoslavijo.

Med procesom se je Vladimir Gortan vedel povsem junaško. Do zadnjega trenutka je ohranil mir in prisotnost duha. Na vprašanja preiskovalnih sodnikov je odgovarjal naglo in točno. Tudi ostali njegovi tovariši so sprejeli obsodbo povsem mirno. Italijane, ki so vajeni javkanja, je ta nastop osupnil in njihovi listi so pripisovali to Gortanovo obnašanje kot posledica »prave vojaške organizacije«. Gortan je v vsakem pogledu nadkrilil svoje tovariše, radi tega je sodišče zbralo ravno njega za žrtev, ko ob protestu celokupne evropske javnosti ni moglo obsoditi vsaj treh na smrt. Pričakovalo se je namreč, kakor se je namigavalo, da bodo vsi trije obsojeni na smrt: Vladimir Gortan, Viktor Bačac in Dušan Ledovac. Alojzij Ledovac ima komaj 17 let, živko Vladimir se pa sploh ni udeležil napada.

Vsa dekadenca ljudi, ki danes gospodarijo nad našim življenjem, se vidi iz poročil fašistovskega tiska v zadnjih urah ustreljenega Vladimirja Gortana. Tržaški dnevniki so poročali, da je Gortan, ko mu je bila prečitana smrtna obsodba, pričel preklinjati Jugoslavijo in one, ki so ga poslali morit v Italijo.

Iz povsem zanesljivega vira pa vemo, da je vse to poveljevanje fašistične italijanske zemlje in dobrosrčnosti italijanske justice gola izmišljotina. Gortan je svoje poslednje trenutke preživel takole:

Smrtna obsodba je bila izrečena opoldne. Ko so proti večeru izvedeli, da je njegov bratnitelj vložil prošnjo za pomilostitev, je komanda milice telefonično pozvala miličnega duhovnika, da naslednji dan prisostvuje eksekuciji. Torej kljub temu, da je bil vložen rekurz, se je vse pripravljalo za eksekucijo. Gortan je prebil celo noč v molitvi in globokem razmišljanju. Nekaj pred šestimi uro so se prikazali pri njem orožniki. Ko jih je Gortan opazil, jim je svečano in odločno dejal: »Prisegam vam, da nisem hotel ustreliti nikogar! Oproščam vam vsem in prosim vas, da oprostite tudi meni!« Radi strahovite utrujenosti in slabosti radi nečloveškega postopanja fašističnih jetniških oblasti ni mogel več ho-

di. Karabinerji so ga zato skoraj nesli ter pri tem jokali. Peljali so ga na vojaško strelišče izven mesta. Posadili so ga tam na stol z očmi proti hrbtu stola in s hrbtom proti milici. Nadaljnji proces je znan. Salva je počila in truplo se je s stolom vred zakotalilo po tleh. Vse ljudi, ki so prisostvovali temu nečloveškemu sankcioniranemu umoru, je prevzela groza. Ginjena je bila tudi milica. Mnogim je šlo pred streljanjem na jok. Eksekucija je napravila tudi na prisotne fašistične italijanske žurnaliste strahovit vtis. Gortanova glava je bila skoraj razbita. Milica je streljala na deset metrov. Efekt je bil grozen. Ker je bila tema, so milični vojaki postavili ob vsako nogo stola po en bel kamen. Eksekucija se je izvršila tik ob obrežju, da so krogel lahko frčale v morje. Pred smrtjo je Gortan izrekel nekaj »hudega«. Gotovo je moralo biti nekaj proti Italiji, ker udeleženci, ki so smeli prisostvovati eksekuciji, tega niso povedali niti svojim prijateljem. Predsednik sodišča, 30 letni Cristini, je imel v svojem spremstvu štiri detektive za obrambo.

Gortan je bil že pred zadnjimi volitvami zaprt. Takrat je italijanska učiteljica prinesla v Beram fašistični propagandni letak. Beramci so ga strgali in demonstrirali pred njenim stanovanjem ter prepevali hrvaške pesmi. Demonstracije so se udeležili tako moški kakor tudi ženske. Učiteljica je poklicala fašistovsko milico, ki je prišla na lice mesta pod vodstvom župana Cambusa. Po svoji navadi so fašisti pretepli več oseb in jih nekaj odvedli seboj, med temi tudi neko dekle. Gortan je bil tedaj že 14 dni zaprt. Isti Cambus je prišel tudi letos v nedeljo pred volitvami v Terzvis ter zapretil ljudem, da morajo vsi na volišče v masah, sicer naj se nikdar ne prikažejo na županstvu v Pazinu. Tervičani so se res odpravili na volišče, berme pa tega niso hoteli storiti. Da bi Tuhtan, ki je bil po nesreči zadet, bil kdaj fašist, to je čisto fašistična izmišljotina. Nikakor tudi ni res, da je Tuhtan nosil zastavo.

Danes so fašisti po vseh istrskih šolah razobesili poleg kraljeve tudi Tuhtanovo sliko.

Zloglasni Cambus je bil tudi oni, ki je pred puljskim procesom prišel k posameznim pričam ter jih poučeval, kako morajo govoriti na procesu. Naučil je tudi Tuhtanovo vdovo, da pred sodiščem nikakor ne sme odpustiti napadalcem ter jo navadil pozdraviti po rimljansko. Ta ga je ubogala, kakor so to storile druge osebe, ker se vsak boji za svoje življenje, če ne za to, pa vsaj za svoje ime.

Značilno je tudi, da je tržaška policija natančno vedela, kdaj bo proces zaključen. Vsa slovenska inteligenca je bila med procesom pod stroгим nadzorstvom. Se ko je bil proces v teku, je neki policist, ki se je prišel informirati, če je neki ugledni slovenski inteligent doma, ob slovesu dejal: »Jutri ne pridem več! In res, kontrola je drugi dan odpadla. Še isti dan pa je bila razglašena obsodba.

Sicer pa je razsodbo napovedal predsednik tribunala že ob svojem prihodu v Trst.

Med procesom je bil Pulj in vsa Istra močno zastražena. Celo hidroplani so stalno krožili nad mestom, osem po številu. Po Istri so stalno krožili avtomobili, polni karabinerjev. Iz Pulja nadalje poročajo, da je policija drugi dan po začetku procesa aretirala šest oseb, ki so obdolženi, da so širili letake: »Dol z izrednim sodiščem! Zivela Jugoslavija!«

Pirotski protokoli stopijo v veljavo

Sofija, 2. nov. AA. Bolgarska agencija poroča: Opolnomočeni jugoslovanski minister je sporočil zastopniku ministra zunanjih poslov, da je jugoslovanska vlada potrdila protokole pirotskih konvencij in da predlaga, naj v njih določeni ukrepi stopijo v veljavo dne 5. novembra. Dne 15. novembra naj se sestane

skemu davkoplačevalcu ogromne žrtve. Francija in Italija pa se strinjata glede zahteve, da se podmornice ohranijo, medtem ko gre angleško-amerikanski sporazum za tem, da se podmornice odpravijo.

Kakšni so italijanski načrti? Danes so italijanske zahteve v vprašanju pomorske razorožitve približno iste, kakor po lanskem sporazumu med Francijo in Anglijo. Italija želi, da se to vprašanje reši v skladu s problemom razorožitve na suhem in v zraku; januarska konferenca v Londonu naj se vrši v obilježju priprav splošne razorožitvene komisije pri Društvu narodov. Zniža naj se celotna tonaža, a državam naj se pusti glede posameznih kategorij ladij popolna svoboda. Italija pristane tudi na najnižjo kvoto, ako je ne preseže »nobena evropska sila«. Obveze glede

pomorske razorožitve naj bi veljale tudi za male države; gradnja velikih linijskih ladij (capital ships) naj se popolnoma odloži do leta 1936. Zadnje zahtevo imata sicer v programu tudi Anglija in Amerika, ki predlagata, naj se gradnja linijskih ladij — izvzete so križarke do 10.000 ton, ki se štejejo med majhne ladje — odloži do l. 1936.

Preveč je znano fašistično obstruiranje Društva narodov, da bi mogli misliti, da izvira italijanska zahteva, naj se januarska pomorska konferenca naveže na splošno razorožitveno konferenco pod okriljem Društva narodov, iz skrbi za ugled Društva. Pisanje fašističnega tiska, ki je povsem enako, kaže, da ima Italija vse druge namene. Pomorska razorožitev naj bi se izvršila v skladu z razorožitvijo na suhem in v zraku zato, da ne bi Ita-

Sir Eric Drummond

Danes zjutraj ob 1 je potoval skozi Ljubljano iz Rima v Beograd glavni tajnik Društva narodov sir Eric Drummond. Cilj njegovega obiska v Jugoslaviji nima nikakega posebnega značaja. Ze II. skupščina Društva narodov je sklenila, da naj generalni tajnik in tudi uradnišvo stalnega tajništva gleda na to, da čim bolj poglobi zveze in se spozna na licu mesta z razmerami v državah, članicah Društva narodov. Sir Drummond, ki je bil že od Wilsona označen za doživljenskega glavnega tajnika, je doslej prepotoval že skoraj vse evropske države. Eno prvih njegovih potovanj pa je bilo l. 1922. v Jugoslavijo, ko se je ustavil tudi v Ljubljani. Tekom svojega drugega obiska se — žal — pri nas ne bo mogel zadržati. Iz Beograda, kjer bo gost zun. ministra dr. Voje Marinkovića in kjer bo sprejet v avdijenci od kralja, odpotuje preko Bosne v Dalmacijo in od tam v Trst. Iz Trsta pa naravnost v Zenevo. Letošnji obisk je ponoven dokaz pozornosti napram naši državi, ki je bila letos izvoljena za triletnega člana Sveta Društva narodov.

Sir Eric Drummond je bil rojen 1876. Pri-pada eni najstarejših škotskih aristokratskih družin. V Foreign Office je vstopil 1900. Od l. 1912. do 1919. je bil zaporedno šef kabineta gg. Asquitha, Edvarda Greya in lorda Balfoura. Društvo narodov si ga je izvolilo za svojega generalnega tajnika l. 1920. Gen. tajništvo, ki mu priznava vsi ženi-jalno uredbo, je tehnično njegovo delo. Drummond vodi inicijativno in direktivno vse delo, ki se vrši po sekcijah Društva narodov. Njegova vloga je odločilna zlasti v političnih vprašanjih, ko gre za načelno odločitev. Generalni tajnik je bistvena vez med raznimi delegacijami in komisijami Društva narodov. Važen vpliv ima tudi na Svet DN. Razumljivo, da je v najvažnejših stikih z vsemi važnimi političnimi centri sveta. Sir Eric Drummond je po svojem svetovnem nazoru goreč praktičen katoličan, ki ob vsaki priliki tudi javno pokaže svoje katoliško prepričanje. V Rimu je bil v privatni avdijenci sprejet tudi od sv. očeta.

Prenos zemelj. ostankov škofa dr. Mahniča

Zagreb, 2. nov. (Tel. »Slov.«) Jutri v nedeljo 3. novembra bodo na svečan način prenešeni posmrtni ostanki pokojnega slovenskega škofa dr. Antona Mahniča. Kost, ki so se dosedaj nahajale v kanonični arkadiji na Mirogoju, bodo prenesli v cerkev sv. Frančiška Ksaverija. V katoliški kazini se bo vršila komemoracija, ki jo priredijo moški in ženski člani akademskega in starejšinskega društva »Domagoje«. Na komemoraciji bodo govorili dr. Božena Deželjč, dr. Stjepan Markulin, dr. Ljubomir Maraković in Luka Perenič.

Popoldne ob 3 se vrši svečan prenos posmrtnih ostankov, katerega se udeležijo vsa katoliška društva in organizacije. Na Mirogoju bo imel svečan govor rektor jezuitskega kolegija dr. Azdrevič. Pri vходу v cerkev sv. Frančiška Ks. bo govoril provincial III. reda oče Bonožec. Obred v cerkvi bo izvršil zagrebski škof Dominik Premuš. V ponedeljek ob 9 bo čital staroslovensko mašo krški škof dr. Josip Srebrnič. Blagoslov bo podelil zagrebski nadškof dr. Ante Bauer.

lija zgubila vojaške premoči nad drugimi državami. Fašistični tisk naravnost pove, da gre Italiji predvsem za razorožitev Male antante. V tem pogledu je značilno, da se je novi gonji rimskega »Giornala d'Italia« radi pretveznega oboroževanja Jugoslavije vzporedila v »Tribuni« kampanja proti Romuniji tudi radi oboroževanja. Tudi ni slučajen italijanski predlog, naj se sklepi londonske pomorske konference raztegnejo tudi na male države. »Gradijo se celo nove mornarice«, vzklika »Popolo d'Italia«. »Ni težko ugotoviti, kako se neka majhna država (Jugoslavija) čedalje bolj oborožuje in tudi radi svoje provokatorske politike v resnici nevarno in resno ogroža mir.« Fašizem bi očevidno bilo zelo po godu, ako bi Jugoslaviji bila vzeta možnost skrbeti za varnost svojih meja.

Nove aretacije Jugoslovancov v Italiji

Reka, 2. novembra. (AA) V sredo dne 30. oktobra so bili v Trstu aretirani neki naši sorojaki. Prvi je bil ob 7 zjutraj proglašen za aretiranega v svojem stanovanju vodja pisarne odvetnika dr. Vratovića Ivesa, nakar je bil ob 10 aretiran tudi dr. Vratović. Aretiranca sta bila po vsej priliki prepeljana v tržaške zapore, vendar se njuna ločna usoda ni mogla včeraj izvedeti niti od njihovih sorodnikov, ki so jim nosili hrano. Ni izključeno, da so bili že prepeljani v Rim pred tamošnje izredno državno sodišče. Obadva sta bila ugledna istrska Hrvata in člana razpuščenega političnega društva. Dr. Vratović je bil predsednik tega društva, a Ivesa tajnik. Domneva se, da je njuna aretacija v zvezi s procesom proti Vladimirju Gortanu in tovarišem. Po eni verziji so italijanske oblasti našle v priporočenem pismu na Vladimirja Gortana, ki je kakor znano služilo italijanskim oblast-

vom, da so proti Gortanu uperile veleizdajniški proces, tudi njuni imeni. Nadalje je bila aretirana gđ. Vatovec, zaročenka nekega Viteza, ki je po irtitvi italijanskih oblastev pobegnil v Jugoslavijo in stopil tu v državno službo. Pravi razlogi teh aretacij še niso znani. Ni izključeno, da hočejo italijanska oblastva vprijeti novo razpravo pred posebnim sodiščem za zaščito države, s katero naj se nadaljuje in upraviči proces, ki se je končal z ustrelitvijo Vladimirja Gortana.

Trst, 2. nov. (Tel. »Slov.«) Nadalje so bili aretirani še ti Jugoslovanci: g. Zenak, nekdanji član političnega društva »Edinost« za Istro, Milka Vatovec, uradnica zasebne tvrdke s kolonialnim blagom, g. Puhali, trgovec v Trstu. Posebno mnogo ljudi je bilo aretiranih na Krasu. Kakor se govori, so bili ti aretirani, ker so se našli neki letaki z besedilom: »Slava Gortanu, smrt Mussoliniju!«

Tardieu sestavlja novo francosko vlado

Končno je prišlo do tega, kar so poznavalci francoskega parlamenta napovedali iz vsega početka. Tardieu je na površju.

Zanimivo je, kako je položaj od levece prehajal nazaj na desnico. Daladier, ki je skušal formirati popolnoma levičarski blok, je padel na trdavnosti in antagonizmu socialistov. Sestavo kabineta je dobil nato Clementel, politik sredine, ki je padel na odklonilnem stališču radikalnih socialistov, oziroma Daladiera. Clementel mu je ponudil vojno ministrstvo in na to justično. Daladier pa je zahteval notranje, ker to je pač najvažnejše za rad. socialiste, da ščitijo svoj uradniški kader. S katerim je Tardieu, ki je bil v zadnjem kabinetu notranji minister, hudo pometal. Da bi se rad socialistom pripustil notranji portfelj, temu se je najodločneje uprta vsa desnica in tudi sredina, kakor Louchet in Cheron. Ker je Daladier vztrajal pri svoji zahtevi, je Clementel vrnil mandat predsedniku republike. Ta je po posredovanju z Briandom poveril sestavo vlade Andreju Tardieu, ki bo po vsej verjetnosti tudi uspel, da formira kabinet republikanske akcije. V splošnem bi tak kabinet skušal zbrati vse pozitivne sile republike in bi katoliškim ne bil neprijazen. Znanе so

Tardieu-ove besede, ko je pred parlamentom branil misijonske kongregacije: »Med vojno smo strnili vse sile, da smo pogubili sovražnika iz naše zemlje. Po vojni pa stopimo vsi skupaj, ki ljubimo domovino, da ji pomagamo do vstajenja.«

Pariz, 2. nov. (Tel. »Slov.«) Radikalno socialistična frakcija je danes definitivno odklonila vsako udeležbo pri kabinetu Tardieua. Predlog poslanca Marchandea, da stranka sodeluje v novem kabinetu, je bil odklonjen s 46 glasovi proti 28 glasovom. S tem je torej kljub vsemu prizadevanju Tardieua končno propadel njegov poskus, prikriti vrnitev k starem Poincaréjevemu desničarskemu kabinetu z republikansko koncentracijo. Tardieu se bo najbrže v četrtek predstavil parlamentu s slabo večino, ki bo najbrže razširjena še bolj na desno.

Pariz, 2. nov. (Tel. »Slov.«) Kljub temu, da je Tardieu prepričan o svoji zmagi, se mu do 23. ure še ni posrečilo priti do svojega cilja. Ves popoldan je neutrudljivo konferiral z ministrskimi kandidati. Zdi se pa, da je zašel na velike težkoče. Za sedaj si je zagotovil sodelovanje Brianda, Chérona, Forgeota in Laurenteinerja.

Težak položaj na Poljskem

Varšava, 2. nov. (Tel. »Slov.«) Ostra notranja politična napetost radi predvčerajšnjih dogodkov v sejni je že povzročila krvave spopade med socialističnimi demonstranti in policijo. Včeraj so se pri velikem sprevedu socialističnih množic, ki je bil prvotno prirejen iz drugih vzrokov, čuli protestni govori proti častnikom. Policija je demonstrante s silo razgnala. Prišlo je do osebnih bojov, v katerih je policija rabila sablje in karabinke. Mnogo oseb je bilo ranjenih, med njimi dva socialistična poslanca in več policijskih organov. Včeraj so bili zaplenjeni skoro vsi opozicijski listi. V Krakovu je izšel sploh samo konservativni list plemenitašev »Czas«. Vladni listi ostro osebno napadajo sejmškega maršala. Ministrski predsednik Switalski, ki je ozdravil takoj po četrtkovih dogodkih, je imel včeraj daljši razgovor s Pilsudskim. Nova seja sejma še ni določena.

Varšava, 2. nov. (Tel. »Slov.«) Državni predsednik Moscicki je zaradi napetega notranjega političnega položaja odgodil svoje potova-

nje na deželo, za katero je že vse pripravil. Najbrže bo še nocoj imel razgovor s sejmškim maršalom Daszyńskim, katere se bo udeležil tudi Pilsudski. Novi termin za otvoritev sejma se bo objavil šele po tem razgovoru. Nad vse neugodni vliis, ki so ga napravili dogodki v inozemstvu, posebno pa v Ameriki, je zelo vplival tudi na merodajne kroge.

Resni francoski glasi

Pariz, 2. nov. (Tel. »Slov.«) Dogodke v poljskem sejmju smatrajo francoski listi za prvi pričetek nove državne krize na Poljskem, katere potek in dalekosežnost se še ne more pregledati. »Petit Parisien« se boji, da predsedniku republike ne bo ostalo ničesar drugega, kakor razpustiti sejm, razpisati nove volitve, ali pa takoj razveljaviti ustavo in izdati izjemne zakone, ki jih Pilsudski pripravlja že več mesecev. Samo »Temps« izjavlja, da je prišlo do dogodkov morda tudi zaradi nespozumljenja.

Pred preosnovo bolgarskega kabineta

Sofija, 2. nov. (Tel. »Slov.«) Latentna napetost v vladni stranki, ki je bila do sedaj skrita v nasprotjih med ministrskim predsednikom Ljapčevim in skupino Cankova, grozi sedaj z izbruhom, tako da bo nastala kabinetna kriza. Skupina Cankova je že pred dvema letoma sklenila, da ne bo več sodelovala v zunanji in notranji politiki Ljapčevega kabineta, in naročila svojemu voditelju, da to sporoči ministrskemu predsedniku, obenem pa da odloži svoje mesto kot predsednik sobranja. Cankov je poslal ministr. predsedniku pismeno vlogo z demisijsko, Ljapčev pa ga je prosil, naj demisijsko umakne, da si bo on prizadeval izravnati nasprotstva. Oba sta se sporazumela, da se odločitev odgodi do začitke prihodnjega tedna, ko pričakujejo iz Pariza povratek zunanje ministra Burova in finančnega ministra Molova. V političnih krogih se računa s tem, da je po povratku Burova in Molova pričakovati preosnovo kabineta, v katerem bo potem tudi Cankov sam, vsaj pa eden ali dva njegovih najbližjih pri-

stašev dobila portfelj. Tako se že sedaj imenuje kot resen kandidat za mesto ministra sedanjí šef bolgarske delegacije pri reparacijskih pogajanjih, profesor Denajlov, ki pripada Cankovi skupini.

Cankov dobiva grozilna pisma

Sofija, 2. novembra. (AA) Današnji sofijski jutranjki pričbujejo naslednjo vest. Zadnje dni je prejel predsednik sobranja Aleksander Cankov dve anonimni pismi, v katerih mu prete s smrtjo. Gosp. Cankov je smatral za potrebno obvestiti o teh pismih predsednika vlade Ljapčeva, ki je obenem minister notranjih poslov. Gosp. Cankov je sporočil vsebino teh pism tudi justičnemu ministru. Pretilni pismi sta bili izročeni direktorju sofijske policije Preslavskemu, ki je včeraj osebno obiskal g. Cankova v njegovem stanovanju.

Indija postane dominion

London, 2. nov. (Tel. »Slov.«) V izjavi indijskega podkralja se navaja, da je bil podkralj pooblaščen od vlade, sporočiti, da je naravna posledica ustavne spremembe v Indiji ta, da Indija doseže stališče dominiona. Vlada bo po objavi in po proučevanju poročil Simensove komisije in indijske centralne komisije povabila zastopnike raznih indijskih strank, da skupno ali ločeno sodelujejo na konferenci z vlado o angleško-indijskih in o splošnih indijskih vprašanjih.

London, 2. nov. (Tel. »Slov.«) Po izjavah podkralja odklanja opozicija na najostrej-

ši način ustavne predloge v Indiji. V četrtek se bo o tem razpravljalo v poslanski zbornici. Debate se bodo med drugimi udeležili tudi Baldwin, Lloyd George in MacDonald. V Indiji pa se izjavo podkralja v splošnem sprejeli ugodno. Voditelj Indijcev Gandhi predlaga, da naj se povabijo na konferenco sprejeme samo pod naslednjimi štirimi pogoji: 1. splošna amnestija, 2. zagotovitev staljšega dominiona, ki bo tvorilo temelj za novo konstelacijo, 3. zadosti zastopniških mest za osebe, ki imajo »kongresno mentaliteto«, 4. temeljita sprememba vlade.

Odmevi Kajfeževega konkurza

»Slovenec« je poročal v svoji številki 245 od 26. oktobra t. l. pod naslovom »Odmevi Kajfeževega konkurza« in drugega dne v številki 246 pod naslovom »Novomeški proces o poteku razprave proti gospodu Josipu Iliu iz Kočevja«.

Prepričali smo se, da je bilo naše poročilo deloma tudi vladne telefonske transmise ne točno, v več pogledih napačno, v mnogih trditvah pogrešno, ter v splošnem ne odgovarja sodno ugotovljenim dejstvom. Ker je bila razprava preložena na poznejši čas, bomo poročali o isti in nje poteku svoječasno, ko se bo vršilo ponovno razpravljanje.

Glede knjigovodstva tvrdke A. Kajfeža se pri »dišju ni trdilo, da obstoja pri tvrdki dvojno knjigovodstvo, ki bi eno izkazovalo njeno aktivno stališče, drugo pa pasivno, ali pa bi se bilo kazalo konzorciju upnikov ene vrste knjigovodstvo z aktivnim stanjem, medtem ko bi se bilo pa pravo skrivalo pred upniki. Še manj pa je resnica, da bi bil tako knjigovodstvo vodil A. Kajfež mlajši. Tega torej gospod Ili, kakor se glasi naše prvo poročilo, ni mogel potrditi. Naše poročilo je torej pogrešno tudi v tem pogledu, v kolikor se isto tiče g. A. Kajfeža, ter g. Antona Kajfeža mlajšega, kar s tem lojalno popravljamo.

Močan potres v Romuniji

Bukarešta, 2. nov. AA. Potres, ki so ga včeraj med 8. in 10. uro čutili po vsej Romuniji, je bil eden najjačjih, kar so jih v zadnjem času zabeležili v Romuniji. Prvi potresni sunki so bili ob 8.58, zadnji pa so nehali ob 9.37. Mnogo zidov je razpokalo, vendar ni bilo večje škode. V samem Bukarešti je postala žrtev potresa neka žena, ki se je nahajala v katedrali in ji je padel na glavo kos odrobljenega mavca. Žena je umrla na pre-

vozu v bolnico. Meteorološka postaja ugotavlja, da je imel potres jakost 8. stopinje Rossi-jeve potresne skale in da bi bil imel, če bi bil le za eno stopnjo močnejši, katastrofalne posledice.

Bukarešta, 2. nov. AA. Najmočnejši potresni sunek je trajal 15 sekund. Na aparatih so izskočila vsa peresa, razen enega. Epicenter potresa je bil 150 km od Bukarešte.

Dr. Tukova kandidatura

Praga, 2. nov. (Tel. »Slov.«) Slovaška ljudska stranka je danes sklenila, da kandidira dr. Tuko kot poslanca v drugem skrutinju. Stranka je prej poslala k dr. Tuki v zapor dva odposlanca, ki sta mu izjavila, da mu stranka daje na razpolago, da se odreče kandidaturi. V drugem slučaju bi se stranka potem zanj zavzela, če pa kandidira, bi ne mogla zanj ničesar storiti. Dr. Tuka je odgovoril, da obžaluje, da ga je stranka postavila pred tako alternativo in da nima nobenega poviada in tudi nobene pravice, umakniti svojo kandidaturo. Sklepu stranke pa se bo vedno pokoril.

Velika zmaga laburistov

London, 2. nov. (Tel. »Slov.«) Pri včerajšnjih mestnih in občinskih volitvah v Angliji je delavska stranka dosegla sijajno zmago. Po dosedanjih rezultatih je delavska stranka pridobila 102 mandata, zgubila pa 12, dočim so konservativci dobili 11 mandata in zgubili 66, liberalci pa dobili 13 mandata in izgubili 28.

MacDonald govori v torek

London, 2. nov. (Tel. »Slov.«) V torek bo MacDonald v zunanje-političnem odboru poslanske zbornice podal daljše izjave o svojem potovanju v Ameriko, nakar bo sledila razprava. Tudi Henderson bo v resoluciji prosil za pristane na vpostavitve normalnih političnih odnosov z Rusijo, ki bo sprejeta z glasovi delavske stranke in liberalcev proti glasovom konservativcev.

Napetost med Poljsko in sovjeti

Moskva, 2. nov. (Tel. »Slov.«) V poljsko-ruskih odnosih, ki so bili v zadnjem času vsaj nekoliko korektni, grozi novo, precej resno poslabšanje zaradi napadanja poljskih listov na varšavske sovjetske častnike, katerim očitajo vohunstvo in drugo rovarjenje. Sejmski maršal je razen tega nekemu sovjetskemu častniku prepovedal vstop v sejm. »Izvestja«, katerih varšavskega dopisnika posebno napadajo, zahtevajo sedaj, ker diplomatičnim potom ni bilo mogoče ustaviti teh napadov, da se v Moskvi uporabijo učinkovite represalije proti poljskim častnikom v Moskvi. Resnejša kakor ta zahteva pa je izjava neposrednega sodelavca vojnega ministra Voršilova v moskovskih listih, da je minul čas, ko so si v Moskvi pustili dopasti žalitve poljskih listov.

Hugenberg je le spravil 10 odstot. glasov skupaj

Berlin, 2. nov. (Tel. »Slov.«) Hugenbergova ljudska zahteva je sprejeta. Do danes opoldne se je vpisalo 4.136.384 volivcev, to je 10.08 odstotkov vseh vpisov. S tem bo torej zahteva prišla pred drž. zbor, ki jo bo odklonil z veliko večino, o čemer ne more biti prav nobenega dvoma. Zato bo potem prišlo do ljudske odločitve, pri kateri pa mora glasovati zanjo polovico vseh volivnih upravičencev, torej okroglo 20 in pol milijona volivcev, od katerih mora več kot polovica glasovati z »da«. Če se predpisano število 20 in pol milijona volivcev ne bo doseglo, se smatra, da je ljudska odločitev odklonjena.

Nove demonstracije v Palestini

Jeruzalem, 2. nov. (Tel. »Slov.«) Danes ob dvajsetletnici Balfourjeve deklaracije so zaprte v Jeruzalemu vse arabske trgovine. Raz hiš vise žalne zastave z napisom: »Doli z Balfourjevo deklaracijo!« V Jeruzalemu je bil neki Žid ranjen s tremi strelji, katere je oddal neki Arabec. V nekaterih podeželskih mestih so imeli Arabci protestna zborovanja, sicer pa je dan potekel mirno.

Aljehin—Bogoljubov

Amsterdam, 2. nov. (Tel. »Slov.«) V 21. partiji je zmagal po 49. potezi Aljehin. Stanje po 21. igri je: Aljehin 10, Bogoljubov 5, remis pa je 5 iger.

Odlikovanje bivših vel. županov

Belgrad, 2. novembra. (AA) Z ukazom Nj. Vel. kralja z dne 1. t. m. so odlikovani:

Z redom Karagorgijeve zvezde IV. stopnje veliki župan niške oblasti dr. Vilko Baltić in veliki župan beogradske oblasti Gjorgje Matić.

Z redom dvoglavega belega orla III. stopnje Jovan Naumović, brigadni general in vršilec dolžnosti velikega župana skopljske oblasti in Mihailo Mihajlović, pešadijski polkovnik in vršilec dolžnosti velikega župana bregalniške oblasti.

Z redom sv. Save II. reda veliki župan ljubljanske oblasti dr. Vodopivec in veliki župan zagrebške oblasti dr. Milovan Zoričić.

Nemško-poljski gospodarski sporazum

Varšava, 2. nov. AA. Pogajanja za gospodarski sporazum med Poljsko in Nemčijo so bila zaključena 31. oktobra t. l. s podpisom aranžmana. Po določbah tega aranžmana se obe vladi odrekata od vseh svojih medsebojnih državnih in zasebnih terjatev. Poljska ne bo nadalje več prodajala razlaščenih nemških posestev.

Heimwehr in socialisti v Avstriji

Dunaj, 2. nov. (Tel. »Slov.«) Tovarna Heid v Stockerau-u pri Dunaju je danes izprla svojih 600 delavcev, ker niso hoteli dovoliti, da bi bili sprejeti v delo štirje Heimwehrovci, ki niso organizirani v socialnih demokratičnih strokovnih organizacijah. Delavci so mirno zapustili tovarno.

Zvočni film v službi policije

Filadelfija, 2. nov. AA. Tu je bil v studiu za zvočni film zaslišan neki mladostni morilec, ki je svoj zločin priznal.

Belgrajske vesti

Ministrstvo za socialno politiko je pred kratkim imenovalo pri okrožnem uradu za varovanje delavcev v Novem Sadu svojega komisarja. Zaenkrat se komisariji pri okrožnih uradih v drugih mestih ne imenujejo. Vse zbornice in vpoštev prihajajoče korporacije so že poslane svoje predloge, o osebah, ki naj se imenujejo.

Ministrstvo za vojno mornarico je izdalo veliko razporedbo oficirjev.

V ministrstvu za socialno politiko se vrši v ponedeljek in torek notranja konferenca, na kateri se bo pretresal osnutek zakona o izseljeništvu.

Angleška vlada je zaprosila za prost prehod njenih avionov na poti London—Indija čez našo državo. Naša vlada je tej prošnji ugodila. Avionska poštna služba med Londonom in Indijo se je dosedaj vršila preko Italije.

Dunajska vremenska napoved. Severne Alpe: Počasno zboljšanje. Južne Alpe: Malo spremembe.

Družinska prafika

za leto

1930

se dobiva po vsod za ceno

Din 5.-

Najcenejši ljudski koledar